

วิชาหลักการคิดและการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเชิงกลยุทธ์ รุ่น 5
คณะวิทยาการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันอาทิตย์ที่ 22 เมษายน 2555
บรรยายโดย ดร.บุญเกียรติ โชควัฒนา

วินัย (Discipline)

คนไทยเป็นคนที่ไม่ค่อยมีวินัย นิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิตจึงต้องพัฒนาให้ตนเองมีวินัย การเข้าชั้นเรียนต้องเข้าให้ตรงเวลา ส่งงานให้ตรงเวลา ซึ่งวินัยเรื่องเวลานี้ก็เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับวินัยทางด้านอื่น ๆ ประเทศที่จะพัฒนาได้คนในประเทศจะต้องมีวินัยเรื่องเวลาเป็นเรื่องพื้นฐาน

นิสิตบางคนมาเข้าชั้นเรียนก็ไม่ตรงเวลา ส่งงานก็ไม่ตรงเวลา ซึ่งก็จะส่งผลไม่ดีต่อตัวเอง นิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิตจึงต้องพัฒนาวินัยเรื่องเวลาและวินัยด้านต่าง ๆ จนสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกน้อง หรือลูกหลานได้

ในเรื่องการรณรงค์ให้มีวินัยเรื่องเวลานี้ บริษัทหนึ่งในเครือสหพัฒน์ เคยใช้วิธีการให้รางวัลสำหรับคนที่มาทำงานเช้า โดยหวังว่าจะสามารถทำให้จำนวนพนักงานที่มาสายลดลงได้ แต่วิธีการนี้กลับไม่ได้ผล คนที่มาทำงานเช้าก็ยังคงมาเช้า คนที่มาทำงานสายก็ยังคงมาสาย เป็นเพราะ

- รางวัลที่ให้ไม่ได้ยิ่งใหญ่พอ ที่จะจูงใจให้คนมาสายเปลี่ยนเป็นมาเช้า
- คนที่มาทำงานสายไม่เคยทบทวนว่าการมาสายนั้นเป็นสิ่งที่ดี หรือไม่ดี ถึงแม้จะรู้ว่าไม่ดีก็ยังไม่คิดที่จะมาให้ทันเวลา ขาดการสำนึกที่ถูกต้อง

การสำนึกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ คนเราต้องรู้จักคิดทบทวนในเรื่องต่าง ๆ หากทบทวนแล้วเรื่องใดไม่ดี ก็ต้องสำนึกและหยุดทำเรื่องนั้นทันที ในทางกลับกันหากเป็นเรื่องที่ดี ก็ต้องทำทันที ด้วยความตั้งใจ ตั้งใจ และมีสติ

การมีสติเป็นสิ่งที่สำคัญ การที่เราไปฝึกวิปัสณากรรมฐาน ก็เป็นการฝึกให้ตัวเองมีสติอยู่ในปัจจุบัน

คนเราต้องรักษาศีล กระทำแต่สิ่งที่ดีงาม แต่การศึกษาในปัจจุบันกลับสอนเรื่องศีลธรรมน้อยลง เพราะไปเลียนแบบการสอนจากเมืองนอก คนเรามีหน้าที่ต้องดูแลคนอื่น สังคม และตัวเราเอง แต่คนในปัจจุบันกลับไม่ได้ทบทวน บางคนขับรถเร็ว บางคนสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ซึ่งสวนทางกับหน้าที่ที่เราต้องทำ

ทุกคนคงเคยได้ยินมาว่าร่างกายของเราก็ไม่ใช่ของเรา ดังนั้นเราจึงต้องดูแลร่างกายของเราให้ดี สำหรับคนที่ผิดหวังแล้วคิดจะฆ่าตัวตาย ก็แสดงถึงการขาดสติ ใช้แต่อารมณ์ (โกรธ, หลง) เป็นตัวนำความคิด/การกระทำ

ทุกคนก็รู้ว่าความโกรธ ไม่ส่งผลดีกับตนเอง แต่หากเราคิดว่า “โกรธแล้วตัวเราก็เดือดร้อนเอง แล้วเราจะโกรธไปทำไม” เวลาเรามีอารมณ์โกรธ เราจึงหยุดโกรธได้ หากเราใช้ปัญญา

พระพุทธเจ้าสอนให้มีสติไม่ประมาท แม้แต่ความตายเราก็ยังต้องมีมรณานุสติ ไม่ประมาท โดยการทำบุญกุศลสั่งสมไว้ให้มาก ๆ

คำถามฝึกคิด: ทำไมเด็กกล้าตั้งคำถาม แต่พอโตขึ้นกลับหยุดถาม ?

- เมื่อโตขึ้น เชื้อมันมากขึ้น คิดได้เอง
- บางครอบครัวเวลาลูกถามมาก ๆ พ่อแม่ก็จะดุ ลูกจึงเกิดความกลัว ต่อไปก็จะไม่ชอบถาม ถึงแม้แต่ถามตัวเองก็ไม่ถาม

การที่เกิดความกลัว นอกจากจะทำให้ไม่ชอบถามใครแล้ว แม้แต่การตั้งคำถามตัวเองก็ไม่ถาม

ส่วนนี้จึงต้องกลับมาทบทวนตัวเองว่าเราถามตัวเอง และตอบด้วยตัวเอง มากพอหรือยัง ซึ่งการถามแล้วตอบตัวเองเป็นการประเทืองปัญญามากที่สุด

นอกจากนี้ยังต้องคิดว่า คนเราไม่ได้ฉลาดไปทุกเรื่อง ไม่ได้ทำถูกไปทุกเรื่อง เราจึงไม่ควรกลัวที่จะตั้งคำถาม ไม่กลัวคนอื่นหาว่าเราโง่เมื่อเราตั้งคำถาม การกลัวคนอื่นหาว่าโง่ ทำให้คนเราพออายุมากขึ้นก็จะค่อย ๆ หยุดถาม

คนเราต้องฝึกทบทวน ฝึกประเมินตลอดเวลา เช่น การไปซื้อของเราก็ต้องรู้ว่าราคาเท่าไร ประเมินว่าถูกหรือแพง คุ่มหรือไม่คุ้ม

คนที่เป็นพ่อแม่แล้ว ต้องพยายามทำให้ลูกถาม นอกจากนี้เรายังต้องฝึกที่จะถามตัวเองให้มากขึ้นด้วย

ผู้บริหาร

ผู้บริหารนอกจากจะต้องบริหารลูกน้องแล้ว ยังต้องบริหารตัวเอง แม้แต่การมาเรียนเราก็ยังต้องบริหารตัวเอง ในการบริหาร เราต้องบริหาร

- ร่างกาย
- ตัวเอง (พัฒนา)
- จิต

การฟังแล้วคิดตาม ทำความเข้าใจ สรุปลงประโยชน์เพื่อนำไปใช้ จึงจะทำให้เราเกิดการ พัฒนา

คำถามฝึกคิด: ผู้หญิงที่มีแฟน นาน ๆ ไปแฟนก็จะสนใจน้อยลง เป็นเพราะอะไร ?

- แรก ๆ ต้องการที่จะคบหา พอคบหาได้แล้วก็สนใจน้อยลงไป
- เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง
- แรก ๆ ดูจากรูปลักษณ์ภายนอก พอคบกันไปรู้นิสัยหากเข้ากันไม่ได้ก็จะห่างกันไป
- ฯลฯ

ต่อจากคำถามข้างต้น: แล้วอะไรที่จะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ ?

- เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลง (ทุกสิ่งล้วนอนิจจัง)
- มีความรับผิดชอบ
- มีความซื่อสัตย์
- ความรัก อดทน อดกลั้น ให้อภัย
- การมีสติ
- ความรู้ผิดชอบชั่วดี ยึดในศีลธรรมอันดี
- ความถูกต้องในครรลองครองธรรม
- ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละคน
- ใช้ลูกเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว
- ฯลฯ

สิ่งยึดเหนี่ยวข้างต้นต้องใช้อย่างผสมผสานกัน เช่น หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ รวมถึง ความเมตตา และความรัก ฯลฯ (แม้แต่เขาไม่น่ารัก เราก็ยังต้องรักเขาได้)

คำถามฝึกคิด: คนเราเกิดมาทำไมในแต่ละชาติ ?

- ใช้กรรม
- ทำความดี
- สร้างบุญ
- เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
- สร้างเผ่าพันธุ์
- สร้างประโยชน์ให้ผู้อื่น

คนเราเกิดมาทุกภพชาติ เพื่อยกระดับจิตของเราให้สูงขึ้น การพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น สำหรับการฝึกสมาธิ ฝึกสติ ก็จะทำให้เรามีระดับจิตที่สูงขึ้นด้วย

คำถามฝึกคิด: เหตุใดพระพุทธเจ้าเน้นเรื่องสติ ?

- ควบคุมการกระทำ
- ไม่ประมาท
- บอเกิดของปัญญา
- ทำให้เรายังคิด ทำในสิ่งที่ถูกต้อง

สติทำให้เราเกิดความยั้งคิด ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ จึงรู้ผิดรู้ชอบ สติแบ่งเป็น มิจฉาสติ และสัมมาสติ

- มิจฉาสติ แม้แต่รู้ตัวว่ามันไม่ดี ก็จะทำ เช่น มือปิ่นรับจ้าง ...
- สัมมาสติ รู้ผิด รู้ชอบ ทำในสิ่งที่ดี ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีสัมมาสติ

คนเราเกิดมาหลายภพชาติ แต่ละภพชาติก็จะสั่งสมนิสัยที่ดี และไม่ตีติดตัวมา ดังนั้นนิสัยที่ดีหรือไม่ดีในชาตินี้ ก็จะติดตัวเราไปภพชาติหน้าด้วย ซึ่งสิ่งนี้เราเรียกกันว่า "พรสวรรค์"

สิ่งที่ติดตัวมาจากอดีตชาตินี้ บางคนก็จำได้ถึงขนาดระลึกชาติได้ ก็เนื่องจากสวรรค์ก็มีข้อบกพร่อง ล้างความทรงจำไม่หมด ดังนั้นเรื่องราวต่าง ๆ ที่ดี ๆ เราจึงต้องเรียนรู้ไว้ให้มาก ๆ ถึงจะอายุมากแล้วก็ยังเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งก็จะสั่งสมไปใช้ในภพชาติหน้า

นอกจากนี้หากเราสังเกตก็จะพบว่า จะมีลูกที่มีความเก่งบางอย่างเหมือนพ่อแม่ ความเก่งนั้น นอกจากเป็นการสั่งสมมาจากสภาพชาติที่แล้วแล้ว ก็ยังมาจากพ่อแม่อีกด้วย เพราะจิตวิญญาณของลูกที่จะเกิดกับพ่อแม่คู่ใด จะต้องมียุบารมีที่ตัดเทียมกับพ่อแม่คู่นั้น

ดังนั้นพ่อแม่คู่ใดที่มีบุญบารมีมากจึงมักจะมีลูกยาก เพราะจะหาจิตวิญญาณที่มีบุญบารมีตัดเทียมกันมาเกิดเป็นลูกยากมาก ในทางกลับกันพ่อแม่คู่ที่มีบุญบารมีน้อยกลับมีลูกง่าย มีลูกตก เพราะจิตวิญญาณที่มีบุญบารมีต่ำที่รอมาเกิดมีอยู่เป็นจำนวนมาก

คำถามฝึกคิด: ทำบุญ กับ ทำทาน ต่างกันอย่างไร ?

ทำบุญทำด้วยใจ ทำทานทำด้วยกาย

อย่างการมาสอนจะเรียกว่าเป็นวิทยาทาน แต่ถ้าในใจของผู้สอนมีความหวังดีกับนิสิต อยากให้นิสิตเจริญก้าวหน้า การคิดดีนี้ก็จะทำให้เกิดบุญ

ในเรื่องของการคิดนี้ คนในปัจจุบันคิดกันน้อยลง อยากรู้อะไรก็ Search หาเอาใน Google การได้คำตอบหรือข้อมูลมาอย่างง่ายดายนี้ ทำให้คนในปัจจุบันไม่ค่อยได้คิด ในการเรียนวิชานี้จึงมุ่งเน้นให้นิสิตได้ถาม ได้ตอบคำถาม เพราะนิสิตจะต้องใช้ความคิดก่อนจึงจะสามารถถามหรือตอบคำถามได้

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้คนเรารู้จัก "สอนตัวเอง" ซึ่งก็คือการคิดโดยการให้คนเรา ตั้งคำถามตัวเอง แล้วตอบด้วยตัวเอง (Zero Base Thinking)

ความคิด

ความคิดเป็นสิ่งที่สำคัญมาก อย่างในการทำธุรกิจของ บมจ. ไอ.ซี.ซี. อินเตอร์เนชั่นแนล ที่ ดร.บุญเกียรติ ดูแลอยู่ก็จะมีหลักคิดที่จะทำทุกอย่างถูกต้อง เช่น จ่ายภาษีให้สรรพากรครบถ้วน ทั้งๆ ที่คู่แข่งอาจจะหาทางที่จะเลี่ยงจ่ายภาษี ความคิดนี้ทำให้ บมจ. ไอ.ซี.ซี. อินเตอร์เนชั่นแนล ต้องจ่ายภาษีมากกว่าคู่แข่ง จึงต้องคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะเอาชนะคู่แข่งเพิ่มขึ้น ถึงจะทำงานยากขึ้นก็จริง แต่เมื่อเราคิดได้ก็จะทำให้เราเก่งขึ้น สามารถพัฒนา เติบโตขึ้น

สำหรับบริษัทที่เลี่ยงภาษี จ่ายภาษีไม่ครบ ถึงเจ้าของจะร่ำรวยขึ้นก็จริง แต่บริษัทก็มักจะไม่เติบโต เพราะเจ้าของต้องทำคนเดียวจะให้คนอื่นมารู้ความลับไม่ได้ ขยายกิจการไม่ได้